

Извршена је анализа рукописа превода уџбеника Биологија 6 (први и други део), уџбеник за шести разред основне школе, ауторки Гордане Субаков Симић и Марине Дрндарски, Нови Логос, Београд на словачки језик. Констатује се да је горе наведени уџбеник превод уџбеника Биологија 6 (први и други део), уџбеник за шести разред основне школе, истих ауторки, издатог на српском језику и ћириличком писму, издавача Нови Логос, Београд који је Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, Београд одобрило за издавање и употребу Решењем број: 650-02-00109/2019-7 од 21.05.2019. године. Уџбеник је подељен садржински на два дела. Први део обухвата *Кратак водич кроз уџбеник* и тематску целину: *Јединство грађе и функције као основа живота*. Други део обухвата четири тематске целине: *Живот у екосистему, Наслеђивање и еволуција, Порекло и разноврсност живота, Човек и здравље*. Оба дела уџбеника садрже *Решења, Речник појмова и Литературу*. Прилог уз уџбеник је *Појмовна мапа за шести разред* са шематским приказом обрађених појмова из уџбеника.

Анализиран је Стандард 4 – Језик уџбеника је одговарајући и функционалан.

Показатељ 1 - Наставно средство поштује језичку и правописну норму језика на којем је написан – задовољен је у потпуности и оцењен оценом 4 (четири).

Издавачу се скреће пажња на следеће уочене грешке, које је потребно исправити:

Први део

- страна 1 – додата је реч биологија („ Biológia 6 učebnica pre šiesty ročník základnej školy – 1. časť “ уместо „ Biológia 6 učebnica biológie pre šiesty ročník základnej školy – 1. časť “);
- страна 2 – изостављен је аутор илустрација Милан Булатовић („ **Ilustrácie** Luka Veselinović, Milan Bulatović, Olga Anđelkovićová “ уместо „ **Ilustrácie** Luka Veselinović, _Olga Anđelkovićová “);
- страна 2, 20, 22 и понавља се кроз читав уџбеник – код речи за означавање родне припадности коса црта је непотребно размакнута од речи односно суфикса за означавање женског рода, такође коса црта је непотребно размакнута и у другим случајевима („ si sa učil/-a “ уместо „ si sa učil _-a “; „ vzorca/rovnice “ уместо „ vzorca_rovnice “; „ usmernil/-a “ уместо „ usmernil / -a “; „ neprehnal/-a “ уместо „ neprehnal _-a “; „ videl/-a “ уместо „ videl _-a “; ...);
- страна 20 – слова О и М нису истакнута тамним словима и слово М је дато на крају реченице уместо после речи механичких („pozostáva z **optických (O)** a **mechanických (M)** častí.“ уместо „pozostáva z **optických (O)** a **mechanických**_častí **(M)**.“);
- страна 20 – велико слово З уместо малог и тачка на крају реченице („ vzorca/rovnice: zväčšenie mikroskopu = zväčšenie okulára x zväčšenie objektívu.“ уместо

„ vzorca / rovnice: Zväčšenie mikroskopu = zväčšenie okulára x zväčšenie objektívu “);

- страна 21 – неадекватан превод везника и („ Nie. Môže byť aj nepriesvitný. “ уместо

„ Nie. Môže byť i nepriesvitný. “);

- страна 26 – неадекватан облик речи окулар („ Ak šošovka okulára zväčšuje ...“ уместо

„ Ak šošovka okuláru zväčšuje ...“);

- страна 43 – неадекватан превод речи кишница („ v nádobách s dažďovou vodou “ уместо „ v nádobách s dáždovkou “);

- страна 43 – није преведена реченица „ Лако се држава у кућним условима.“

- страна 49 – појам ферментација није у тексту истакнут косим словима и недостаје превод значења појма ферментација у појмовнику („ kvasinky spôsobujú kvasenie (fermentáciu).“ уместо „ kvasinky spôsobujú kvasenie (fermentáciu).“

- страна 51 – редослед реченица у задатку је промењен, најпре је дато питање а затим налог у вези истог („ Zakrúžkuj písmeno pred správnu odpoveďou. Koľko vrstiev buniek sa nachádza v kolónii váľača (Volvox)?“ уместо „ Koľko vrstiev buniek sa nachádza v kolónii váľača (Volvox)? Zakrúžkuj písmeno pred správnu odpoveďou.“);

- страна 56 – код набрајања знања и вештина четврта тачка није адекватно преведена („ *znázorniť pomocou tabuľky, posteru alebo prezentácie výsledky výskumu* “ уместо

„ modelom znázorniť základné zložky stavby mnohobunkových organizmov “)

- страна 60 – глагол сачувао/-ла је у женском роду преведен у потпуности уместо употребом суфикса за женски род („ zachránil/-a “ уместо „ zachránil / zachránila “);

- страна 65 – велико слово А уместо малог („ americký spisovateľ, prírodovedec “ уместо „ Americký spisovateľ, prírodovedec “);

- страна 65 – именица с наставником/-цом је у женском роду преведена у потпуности уместо употребом суфикса за женски род („ s učiteľom/-kou “ уместо „ s učiteľom / učiteľkou “);

- страна 65 – уместо појма организми употребљен је појам животиње („ výkresov skúmaných organizmov “ уместо „ výkresov skúmaných živočíchov “);

- страна 67 – коса црта и суфикс –а се налазе на почетку реда;

- страна 84 – изостављен је део текста под називом Разумеш ли? као и налози

Повежи и Уочи („ Rozumieš? 1. Daj do súvisu. Ktorého tvaru je táto skupina baktérií? 2. Zisti. Akého tvaru sú tieto baktérie? “ вместо „ _ 1. Ktorého tvaru je táto skupina baktérií?

2. Akého tvaru sú tieto baktérie? “);

- страна 106 – неадекватан превод реченичке конструкције под а) („ на životné procesy, akým je dýchanie “ вместо „ а) на životné procesy, ako dýchanie “);
- страна 111 – код набрајања материјала потребног за испитивање особина плућа изостављена је дашчица за сечење („ voda, doska na krájanie, nožik ...“ вместо „ voda, _ nožik ...“);
- страна 112 – редослед налога је измењен, са анализом графикона спојен је налог за одговарањем на питања која су одвојена од налога; део текста под називом Разумеш ли? дат је на крају текста изнад последњег питања; питања нису обележена бројевима од 1 до 7 („ Analyzuj graf. Rozumieš? Odpovedaj na otázky. 1. Koľko minút trvali preteky?...“ вместо „ Analyzuj graf, a potom odpovedaj na otázky. Koľko minút trvali preteky? ... Rozumieš? ... “);
- страна 126 – на схеми фотосинтезе вместо појма вода употребљен је појам кисеоник иако је претпоставка да је грешка у изворном уџбенику а превод адекватно представља процес фотосинтезе („ cukor + voda “ вместо „ cukor + kyslík “);
- страна 131 – код знања и вештина под тачком два додат је текст који није садржан у уџбенику на српском језику („ zistiť rozdiely v transporte látok u rozličných skupín organizmov “);
- страна 133 – питање бр.2 је промењено („ Daj do súvisu. Čo predstavuje gumová hadica v tomto pokuse? “ вместо „ Daj do súvisu výsledok pokusu s pracou obehovej sústavy.“);
- страна 149 – неакцентовање речи („ ... horných častí rastliny.“ вместо „ ... horných častí rastliny.“);
- страна 150 – изостављање ознаке Научне вештине на врху странице и налога изнад слике – Проучи схему и слику стома.;
- страна 159 – скраћеница мерне јединице за масу – грам је дата на почетку реда вместо иза броја количине („ 6 g “);
- страна 160 – питање које се понавља у уџбенику на српском језику у вези животиња које обележавају своју територију треба да се наведе под знаком Разумеш ли? у доњем углу странице;
- страна 162 – скраћеница мерне јединице за температуру се наводи на почетку реда вместо иза бројчане вредности („ nad 37⁰ C “);
- страна 174, 177 – слова С и Н су истакнута тамним словима („ Zisti, ktoré výroky sú správne (S) a ktoré nesprávne (N), a potom zakrúžkuj vhodné písmeno.“ вместо „

Zisti, ktoré výroky sú správne (**S**) a ktoré nesprávne (**N**), a potom zakrúžkuj vhodné písmeno.“);

- страна 191 – неадекватан облик речи („ ... ako doplnok výživy pre ľudí a živočíchы.“ уместо „ ... ako doplnok výžive pre ľudí a živočíchы.“);
- на корицама уџбеника са задње стране није преведен дати текст.

Други део

- страна 2 – изостављен је аутор илустрација Милан Булатовић („ **Ilustrácie** Luka Veselinović, Milan Bulatović, Olga Anđelkovićová “ уместо „ **Ilustrácie** Luka Veselinović, _Olga Anđelkovićová “);
- страна 3 – неадекватан облик речи у наслову лекције („ Znečisťovanie plastami “ уместо „ Znečisťovanie plastov “);
- страна 4 – лекције Подела на домене, Заразне болести, Утицај алкохола на здравље и Штетне последице употребе (комзумирања) алкохола нису увучене у односу на поглавље;
- страна 5 – велико слово у уместо малог („ Milí šiestaci, Уčebnica vás ...“);
- страна 11 – неадекватан превод појма жива природа - коришћење појма жива бића („ ... ktoré tvoria živá a neživá príroda.“ уместо „ ... ktoré tvoria živé bytosti a neživá príroda.“);
- страна 13 – изостављање помоћног глагола („ ... rozmanitých druhov organizmov, ako sú baktérie, ...“ уместо „ ... rozmanitých druhov organizmov, ako _ baktérie, ...“);
- страна 14 – изостављање назива царски (пингвини) („ Kde na Zemi žijú cisárske tučniaky? “ уместо „ Kde na Zemi žijú _ tučniaky? “);
- страна 16 – појам биоценоза није истакнут тамним словима („ ... sa nazýva **biocenóza** alebo životné spoločenstvo.“ уместо „ ... sa nazýva biocenóza alebo životné spoločenstvo.“);
- страна 18 – појам еколошка ниша није истакнут тамним словима („ ... sa nazýva **ekologická nika**.“ уместо „ ... sa nazýva ekologická nika.“);
- страна 21 – неадекватна слика за храст лужњак (курика), слика клена нема празно кружно поље за означавање спратности, редослед слика је у потпуности измењен;
- страна 44 – израз повежи их није истакнут косим словима („ ... a *dať ich do súvisu* ...“ уместо „ ... a dať ich do súvisu ...“);
- страна 46 – није преведена реченица: „ У ту групу спадају бактерије и гљиве.“;
- страна 46 – није истакнут појам ланац исхране („ ... tvoria **potravový reťazec**.“ уместо „ ... tvoria potravový reťazec.“);

- страна 48 – нису истакнути појмови трофичка пирамида односно биомаса тамним односно косим словима („ ... v tvare **trofickéj pyramídy**, ...“ уместо „ ... v tvare trofickéj pyramídy, ...“; „ ... *biomasu* daného druhu.“ уместо „ ... biomasu daného druhu.“);
- страна 55 – није истакнут појам токсичне (супстанце) косим словима („ ... nebezpečné, *toxické* látky.“ уместо „ ... nebezpečné, toxické látky.“);
- страна 57 – није преведена реченица: „ Користећи се научном методом, провери како сирће и уље утиче на раст пасуља.“;
- страна 60 – неправилна подела речи на крају реда („ teplý vzdu-ch “);
- страна 63 – словна грешка, изостављање слова ч („ ... aby sa čím lepšie zorganizovali.“ уместо („ ... aby sa ím lepšie zorganizovali.“);
- страна 63 – неправилан облик речи („ venovaný ochrane životného prostredia. “ уместо „ venovaný ochranу životného prostredia. “);
- страна 69, 80 – неправилан облик речи („ ... výstavbu miest, elektrického vedenia, diaľnic, prístavov pre člny a lode, turistických stredísk, hydroelektrární atď.“ уместо „ ... výstavbu miest, elektrické vedenie, diaľnic, prístavу pre člny a lode, turistické strediská, hydroelektrárne atď.);
- страна 71 – понављање броја 2 у обележавању другог задатка;
- страна 71 – Знак интерпункције, тачка, је размакнут од речи („ ... je najväčšia vo výrobcoch.“ уместо „ ... je najväčšia vo výrobcoch .“);
- страна 74 – неправилан облик речи („ Nelám haluze ...“ уместо „ Nelám haluzí ...“);
- страна 74,75 – мало слово а уместо великог („ z amazonského pralesa “ уместо „ z Amazonského pralesa “);
- страна 78 – неадекватан знак интерпункције, упитник уместо двотачке („ Napočítaj, ktoré ľudské aktivity majú negatívny vplyv na rastlinné a živočíšne druhy: “ уместо „ Napočítaj, ktoré ľudské aktivity majú negatívny vplyv na rastlinné a živočíšne druhy??“);
- страна 78 – неадекватан облик речи („ ... plávajú moriami a oceánmi.“ уместо „ ... plávajú morami a oceánmi.“);
- страна 113 – изостављен превод речи наспраман (ланац ДНК) („ Dva protiahlé reťazce DNA: “ уместо „ Dva reťazce DNA: “);
- страна 136 – назив дела Приче о животињама није истакнут косим словима („ *Rozprávky o zvieratách* “ уместо „ Rozprávky o zvieratách “);

- страна 141 – неадекватан превод речи дрво („ Na pravej strane je napísané slovo strom.“ уместо „ Na pravej strane je napísané slovo drevo.; „ Vymeň si „ strom “ so spolužiakmi. “ уместо „ Vymeň si „ drevo “ so spolužiakmi. “; „ STROM “ уместо „ DREVO “);
- страна 169 – реч пан није истакнута косим словима („ ... slovo *pan* v gréčtina znamená všetok? “ уместо „ ... slovo pan v gréčtina znamená všetok? “);
- на корицама уџбеника са задње стране није преведен дати текст.

Показатељ 2 - Дужина и конструкција речи одговарају узрасту ученика – задовољен је у потпуности и оцењен оценом 4 (четири). Реченична конструкција је правилна и јасна, у складу са узрастом ученика, што доприноси томе да градиво буде разумљиво ученицима којима је намењено.

Показатељ 3 – Текст је језички и стилски уједначен – задовољен је у потпуности и оцењен оценом 4 (четири). Употребљен је научни стил, а у складу са градивом и стручна терминологија. Стил је прецизан, без фигуративности или неразумљивих елемената.

Показатељ 4 - Страни изрази се користе само када је то неопходно - задовољен је у потпуности и оцењен оценом 4 (четири). Страни изрази су употребљени искључиво због специфичности градива. За њих су дата одговарајућа објашњења, формулисана једноставним речником. Непознате или мање познате речи прецизно су објашњене у *Речнику појмова*.

Показатељ 5 – Језик којим је уџбеник написан доприноси лакшем разумевању градива – задовољен је у потпуности и оцењен је оценом 4 (четири). Кохерентност језика је на одговарајућем нивоу. Идеје су правилно повезане, што доприноси лакшем разумевању градива.

На основу претходно изложеног, закључује се да је испуњен Стандард 4 - Језик уџбеника је одговарајући и функционалан.

Приликом оцењивања уочене су следеће грешке у горе наведеном уџбенику на српском језику:

Први део

- страна 5 – велико слово о уместо малог („ Драги шестаци, Овај уџбеник ... “);
- страна 51 – словна грешка, пермутација слова о и в („ Колико слојева има у ћелији воловкс? “);
- страна 126 – на схеми фотосинтезе уместо појма кисеоник употребљен је појам вода („ шећер + вода “);
- страна 160 – питање се наводи два пута (За које животиње из окружења знаш да обележавају своју територију на тај начин? “).

Други део

- страна 5 – велико слово у уместо малог („ Драги шестаци, Уџбеник ... “);

- страна 45 – тамним словима у потпуности није истакнут појам потрошачи II реда. („ **потрошачи II** реда “);
- страна 165 – у табели су замењени начини преношења колере и салмонеле;

Показатељ 2 - Дужина и конструкција речи одговарају узрасту ученика – задовољен је у потпуности и оцењен оценом 4 (четири). Реченична конструкција је правилна и јасна, усаглашена са узрастом ученика, што доприноси томе да градиво буде разумљиво ученицима којима је намењено.

Показатељ 3 – Текст је језички и стилски уједначен – задовољен је у потпуности и оцењен оценом 4 (четири). Употребљен је научни стил, а у складу са градивом и стручна терминологија. Стил је прецизан, без фигуративности или неразумљивих елемената.

Показатељ 4 - Страни изрази се користе само када је то неопходно - задовољен је у потпуности и оцењен оценом 4 (четири). Страни изрази су употребљени искључиво због специфичности градива. За њих су дата одговарајућа објашњења, формулисана једноставним речником.

Показатељ 5 – Језик којим је уџбеник написан доприноси лакшем разумевању градива – задовољен је у потпуности и оцењен је оценом 4 (четири). Кохерентност језика је на одговарајућем нивоу. Идеје су правилно повезане, што доприноси лакшем разумевању градива. Језик уџбеника је јасан, прецизан и доприноси олакшавању процеса учења.

На основу претходно изложеног, закључује се да је испуњен Стандард 4 - Језик уџбеника је одговарајући и функционалан.